

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilno avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarša
v Idriji.

Rokopisov - vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarš izhaja vsak petek popoldne.

Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5— „
četrt leta . . . . . 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste,
če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvrščenja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

XXIV. glavna skupščina Zaveze se vrši v Celju dne 10. in 11. avgusta t. l.

Kulturnošolski boj.

Časi so za nami, ko so klerikalci z vso vehemenco napadali napredno učiteljstvo, češ, da zatro še pravočasno v njem svobodomiselno idejo.

Res je, zatrlji so delno še svobodnejše in globlje gibanje, toda v kljub njih spletkam niso mogli ustvariti med učiteljstvom globljega, kulturnega razdora in razcepljenja. Dnevne spletke so zaslepile le nekaj učiteljsva, vodilna ideja je pa tla in tli še danes, in pride čas, ko bo vspametela v popolni veličini: nastopi dan vstajenja tudi za njo!

Da je ostajalo naprednjaštvo v vrstah učiteljstva do danes brez globljega kulturnega temelja, t. j. v frazah, temu je kriv povečini liberalizem, ki je namesto kulturnega spoznavanja in naziranja širil tudi med učiteljstvom le verski indiferentizem.

Šele v zadnjem času se je pričel širiti tudi med učiteljstvom pravi duh kulturnega stremljenja.

Verski indiferentisti so se razvili v breznačajne koristolovce in se odcepili od kulturno-napredne struje. Priklopili so se vladajoči stranki in deželi in tako dosegli višek svoje vzgoje; sad so liberalne farške gonje, megloboki ljudje, ekstremi: zato se ne čudimo, če tvorijo večino Slomškove zveze danes nekdanji največji „farški zabavljači“, saj so pravi plod liberalne farške gonje.

V tem času vnanjih bojev se je pa klerikalizem že močno zajedel v šolstvo, zakaj on ni tudi v dobi farške gonje pozabil na kulturno-šolski boj, pri katerem so učiteljstvo do danes ovirale le politiške stranke.

Učiteljstvo se je sicer samo organizovalo in je zastopalo moderna in napredna načela v šolstvu; toda politiške stranke so to malo upoštevale in so izrabljale učiteljstvo rajše v strankarsko-politiški boj.

Tako je klerikalizem počasi izpodnašal in omajal na podlagi teh razmer pri ljudstvu tla sedanjemu ljudsko-šolskemu zakonu.

Klerikalci so v parlamentu porabili vsako priliko, da so podrli kos za kosom ustavne šolske uprave.

Naprednjaki so se pa le od časa do časa, kadar je bila že skrajna nevarnost, potegnili za šolstvo, potem pa zopet spali, da jih ni klerikalizem z novim naskokom zopet zbudil iz spanja pravičnosti.

To se pravi: Klerikalizem je bil vedno v ofenzivi, medtem ko je liberalizem stal vedno v defenzivi pri šolskih vprašanjih.

Klerikalizem je imel močno oporo proti šolske propagande v duhovščini. Po vsej državi je grmel s prižnic proti „brezverski“ šoli in proti „brezverskemu“ učiteljstvu, ki so ga naslikali ljudstvu kot največje zlo in pošast, kar jih je še kdaj poznal svet.

Klerikalizem je razumeval protišolski in kulturnošolski boj, medtem ko ga liberalizem ni.

Dokaz, da bi bil tudi liberalizem lahko storil isto, če bi v pravih stremljenjih podpiral učiteljstvo, so nam porok neštivilna zborovanja in peticije proti Liechtensteinovemu šolskemu predlogu in proti šolski noveli iz leta 1883, ki so izšle prav iz ljudskih vrst. To gibanje nam je dokaz, da je ljudstvo dovzetno za napredne ideje tudi v šolstvu, potreba mu je le pojasnila in stalne organizacije.

Učimo se iz napak preteklosti, da nam je potreba stalne armade, ki bo nastopala za napredna kulturnošolska vprašanja.

Potreba pa je zato tudi neumornega dela ne samo naprednemu duhu šoli prijaznega časopisja, potreba je tudi ustne propagande med ljudstvom, posebno iz vrst naprednih govornikov, neoziraje se na razcepljenje politiške frakcije.

In kadar dosežemo to, da se bodo napredne stranke pričele resnično potezati — ne samo časih pri zakonodaji — za kulturno stran šolstva tudi pri propagandi idej med ljudstvom, tedaj šele bomo rekli, da so kulturne stranke in da so razvile kulturni boj v pravi smeri in tedaj je lahko pričakovati, da tudi učiteljstvo lahko stopi v jasnejši barvi na dan.

Do danes je pa prejemale učiteljstvo namesto moralne opore le moralne klofute od politiških strank.

Zakon o šolskem nadzorstvu.

Govoril posl. E. Gangl v VIII. seji dež. zbora t. l.

(Po stenografičnem zapisniku.)

Visoka zbornica! Že na zandnji seji deželnega zbora, ko je prišlo v razgovor poročilo deželnega odbora o nekaterih izpremembah zakona o šolskem nadzorstvu, sem imel čast obrazložiti stališče svoje stranke, da se mi ne moremo zavzeti za te izpremembe, kakor jih predlaga predležeče poročilo deželnega odbora. Iz tega vzroka se tudi ne moremo udeleževati specialne debate.

Že oktobra meseca l. 1909., ko je bil prvič v visoki zbornici v razpravi zakonski načrt o šolskem nadzorstvu, sem imel priliko tako v splošni kakor tudi v specialni debati obrazložiti stališče svoje stranke in staviti vse polno izpreminjvalnih predlogov in nekoliko resolucij, ki so pa vse bile odklonjene. Mi smo takrat obrazložili stališče, ki ga zavzemamo napram delokrogu okrajnih šolskih svetov, kakor je označen v zakonu o šolskem nadzorstvu, ter smo se z vsestransko utemeljitvijo izrekli proti instituciji krajnih šolskih nadzornikov. Nadalje smo označili svoje protivno stališče proti tistim zakonitim določbam v novem zakonu o šolskem nadzorstvu, ki prepovedujejo ljudskošolskemu učiteljstvu potezati se do nekaterih služb, tako do predsedstva v krajnih šolskih svetih in do službe krajnih

šolskih nadzornikov. Kritikovali smo tak zakon, oziroma take določbe iz enostavnega razloga, ker je tako omejevanje pravic ljudskošolskega učiteljstva v protislovju z določbo državnega osnovnega zakona, ki pravi, da ima vsak državljan, ki je za to usposobljen, pravico potezati se do vsake njegovi izobrazbi primerne in odgovarjajoče službe. (Posl. dr. Triller: »Tako je!«) Opozarjam tudi danes na to nesoglasje, ki vlada med novim zakonom o šolskem nadzorstvu in pa med določbami državnega osnovnega zakona, da se po določbah zakonskega načrta o šolskem nadzorstvu učitelju kot svobodnemu državljanu jemlje pravica, potezati se do nekaterih služb, katero pravico mu daje državni osnovni zakon. Jaz sem tedaj leta 1909. oktobra meseca izrekel obžalovanje svoje stranke, glaseče se v tem smislu, da bi predvsem želeli dobiti v razpravo predlogo deželnega odbora o uredbi pravnih in gmotnih razmer ljudskošolskega učiteljstva, in šele potem, ko bodo te razmere temeljno določene, bi naj prišel na vrsto novi zakon o šolskem nadzorstvu. V tem novem zakonu o šolskem nadzorstvu se pa nalagajo kranjskemu učiteljstvu samo nove dolžnosti, medtem ko ostanejo pravne in gmotne razmere učiteljstva na tistem stališču, kakor pred sprejetjem tega zakona. (Posl. dr. Triller: »Res je, a žal, da je res!«)

Nadalje sem poudarjal neutemeljenost določbe v novem zakonu o šolskem nadzorstvu, ki pravi, da ima pravico imenovati zastopnike učiteljstva v deželnem šolskem svetu samo ministrstvo, medtem ko stojimo mi na stališču, da naj bi se v zakon sprejela določba, ki dopušča, da si učiteljstvo samo voli zastopnika v to korporacijo, ker stojimo na stališču, da more biti pravi zastopnik učiteljstva samo tisti, ki ga dotični stan sam pošlje na svoje mesto. Samo tedaj bo lahko zastopal koristi svojih volilcev, ki jim bo za to tudi odgovoren (Poslanec dr. Triller: »Tako je!«) ako pa vlada sama imenuje zastopnika učiteljstva v deželni šolski svet, se je bati, da tam ne bo zastopal interesov učiteljstva ampak večinoma zastopal tisto stališče kakor vlada sama, ker se morda taki zastopniki učiteljstva nečejo zameriti tistim, ki so jih predlagali za imenovanje v deželni šolski svet, ker jim preti sicer nevarnost, da v prihodnosti več ne bodo postali deležni visokega vladnega odlikovanja. Mi stojimo na stališču, da taki zastopniki niso zastopniki učiteljstva in da učiteljstvo po novem šolskem nadzorstvu ne pride do pravega zastopstva v šolskih korporacijah.

To so razlogi, ki so bili glavni povod, da smo se takrat izrekli proti načrtu novega zakona o šolskem nadzorstvu in v soglasju s temi načeli smo tedaj stavili vse polno izpreminjval. predlogov in resolucij. Za nekatere moje resolucije se je v teoriji izrekel čestiti gospod tovariš Jarc (Poslanec Jarc: »Nisem bil poročevalec!«) — v šolskem odseku ste se leta 1909 zanje izrekli — ampak ker teh naših nazo-

rov čestita večina visoke zbornice ni sprejela in uvaževala, se nam zdi čisto nepotrebno, da bi se danes udeleževali specialne debate, ker v principu ostane tudi po teh izpremembah, ki jih predlaga deželni odbor, zakon o šolskem nadzorstvu neizpremenjen.

Zategadelj izjavljam, da se jaz in moji somišljeniki ne moremo udeleževati specialne debate. (Živahno odobravanje v središču; poslanec Gangl zapusti s somišljeniki dvorano.)

Zagrizen nemčur na goriškem moškem učiteljišču.

Iz Gorice prihaja tožba, da poučuje na moškem učiteljišču tamkaj glasbo pomenčeni Čeh Ivan Sokoll (prej Sokol). Ta glasbeni učitelj, po katerih žilah se pretaka pristna češka kri, je rojen v Modřicah (na Češko-Moravskem). Svoji češki materni jezik prezira v svoji družini, kakor tudi v občevanju s svojimi kolegi. Za njegovo uho zveni prijetno edino le zveličavna nemščina. Z učiteljiščniki, bodočimi nositelji kulture, se le posili poslužuje slovenščine, ki je učni jezik na tem zavodu. Še preden je bilo učiteljišče premeščeno iz Kopra v Gorico, se je kazal velikega nasprotnika Slovencev. Deloval je na vse kriplje na to, da bi on ne prišel v Gorico, ampak, da bi bil kje drugje nastavljen. In to le zavoljo tega, da ne bi služboval na slovenskem tukajšnjem učiteljišču.

Znano je, da so goriški Lahi jako nasprotnovali temu učiteljišču. In ta češki German se je pokazal solidarnega z laškimi mogotci s tem, da je postal najdelavnejši ud in podpiratelj raznarodovalnega društva nemškega »Schulvereina« oziroma »Südmarke«. Pospel se je do prvega odobrniškega mesta v tem Slovincem sovražnem društvu. On je duša vsakj prireditvi in sploh veselici tega nemškega društva. In to navdušenje za nemško proslavo mu obilno plačuje gosp. Wieser, načelnik tukajšnje postaje na državni železnici. Že oddaleč pozdravlja prav prijazno Wieser vrlega Sokolla, ko ta prisopiha na državni kolodvor, kar se dogaja večkrat v tednu.

Nikoli ga ne vidimo v odboru kakega našega veseličnega odseka. Samo če učiteljišče prireja kak koncert, sodeluje tudi on, ker je primoran k temu. Če pa učiteljišniki prirejajo kak zabavni večer v kake dobrodolne namene, n. pr. za »Dijaško kuhinjo« ali »Družbo sv. Cirila in Metoda«, za to se prav nič ne zanima.

Slovinci ne izgubimo nič in tudi ne bomo žalovali, če bi tega človeka poslali v krvavo zasluženi pokoj. Saj čaka na njegovo mesto že večje število vrlih mož — glasbenih strokovnjakov, katerim bije srce za procvit našega zatiranega naroda. Ko n bo njega več tukaj, česar vsa slovenska javnost želi, postane to vzgojevališče šele pristno slovensko učiteljišče.

Slovenski deželni in državni poslanci! Ne bodite več abderiti, ne kregajte se za malenkost, ampak tukaj nastopite v deželnem in državnem parlamentu proti temu

raznarodovalcu našega naraščaja — bodočih odgojvalcev naroda! Sv. Jurij je pokončal požrešnega zmaja, naj bi se našel tudi kak sv. Jurij, ki bi pogal z goriškega moškega učiteljskega bivšega Sokola in sedanjega — Sokolla!

Zborovanje protialkoholne učiteljske zveze

se je vršilo dne 3. t. m. v mali dvorani »Mestnega doma« v Ljubljani.

Zborovanje je otvoril predsednik **tov. Slapšak**, ki je slikal glavne uničevalce človeškega organizma — alkohol in nikotin — ter povdarjal važnost tega gibanja posebno z ozirom na učiteljstvo. Prédreti ima najprej ta ideja med nami in tem potom bo prodrila med ljudstvom.

Vkljub temu, da se je pričelo zborovanje šele ob 2. in pol uri, udeležba ni bila posebno obila, kar je predsednik posebno konstatiral z ozirom na I. zborovanje te zveze pred letom.

Pozdravljajoč udeležence, je konstatiral, da med letošnjimi udeleženci manjka predsednik »Abstinenta« **g. Kalan**.

Kriva je temu večina S. L. S. v kranjskem deželni zboru, ki je prav čudno stališče, zavzela v deželni zbornici nasproti abstinenčnemu gibanju in vprašanju. Zaradi tega je urednik glasila abstinentsov »Zlate dobe«, **g. Kalan**, tudi odložil uredništvo lista in bo moral list prenehati izhajati.

Zaradi tega predlaga predsednik, da naj se pošlje predsedniku »Abstinenta« izjava zborovalcev, v kateri se obžaluje stališče, ki ga je zavzela S. L. S. nasproti temu vprašanju v deželni zboru, se obžaluje, da je odložil uredništvo »Zlate dobe« in predsedstvo »Abstinenta«; naproša se ga, naj se ne odtegne zaradi tega abstinenčni propagandi in gibanju, saj je za njim tudi učiteljstvo, ki obsoja znane tozadevne govore v deželni zbornici.

V debato k temu predlogu so posegli: **katehet Zaplotnik in tov. Ravnikar, Bric in Legat**.

Končno se je izpremenilo izjavo v toliko, da se je ublažila ostrina proti večini v kranjskem dež. zboru.

Poslanec in učitelj **Ravnikar** je opravičeval **dr. Kreka**, češ, da ni tako ostro mislil. Poudarjal je, da učiteljska zastopnika S. L. S., to je on in **Jakilč**, pravzaprav nimata mnogo veljave v klubu in njih mnenje povečini ni avtoritativno, ne v tem in ne v učiteljskih vprašanih sploh!

Nato je predaval **tov. R. Horvat** o temi: »Mladina in alkohol«.

Poleg teh so bile sprejete sledeče

resolucije:

1. C. kr. dež. šol. svet se naprosi, da uvede s prihodnjim šolskim letom redni protialkoholni pouk na ljudskih, meščanskih in vseh srednjih šolah, v prvi vrsti pa na učiteljski.

2. C. kr. dež. šol. svet, oziroma c. kr. dež. vlada prepovej — kakor pred leti glede časopisov — šolski mladini donošati opojne pijače iz gostilne domov ali kamorkoli drugam.

3. Pri izdaji novih učnih knjig naj c. kr. dež. šolski svet pazi, da odpade vsak sestavek, ki hvali ali celo priporoča uživanje opojnih pijač, nasprotno imej vsak po en sestavek, spisane v protialkoholnem smislu.

4. C. kr. dež. šolski svet naj izda ukaz, da obravnavaj učiteljstvo na sleherni krajni učiteljski konferenci o abstinenci šolarjev ter izdaj navodilo za protialkoholni šolski pouk.

Ob peti uri popoldne je zaključil predsednik **Slapšak zborovanje**.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

Iz VI. vodstvene seje Zaveze (25. marca 1912).

1. Društveni izkazi o naročnikih zavezenih listov so se razposlali vsem društvom.

2. Državni poslanec učitelj **Konečny** je sporočil, da je kot poročevalec za prenosno § 55. državnega šolskega zakona odložil v šolskem odseku ta mandat, ker je poleg njega samo še vseučiliški prof. dr. Masarik za pravično izpremembo te-

ga paragrafa izmed vseh čeških državno-zborskih članov. Sedanjí poročevalec je prof. Markhl, član »National-Verbanda.« Vse peticije avstrijskih učiteljskih Zvez se postavijo na dnevni red tega šolskega odseka.

3. Tržaškemu, goriškemu, sežanskem, tolminskemu in koprskemu učit. društvu se je odposlal poziv, da osnujejo eno ali pa tri deželna društva za vso Primorsko.

4. Deželnim šolskim svetom na Štajerskem, Primorskem in Kranjskem so se odposlale prošnje, da naj priporoče v naročbo »Popotnika« za krajine in okrajne učiteljske knjižnice.

5. Državnim klubom: dalmatinskemu, enotnemu češkemu, poljskemu, socialdemokraškemu in »National-Verbandu« se je na poziv dež. poslanca E. Gangla poslala prošnja, da se ti klubi zavzamejo za učiteljstvo c. kr. rudniške šole v Idriji, da se to uvrsti v službeno pragmatiko za državne učitelje. Idrijsko c. kr. rudniško učiteljstvo se je namreč pri ureditvi te pragmatike prezrlo. V boljše razumevanje razmer se je klubom predložil »Memorandum« in dodala se je pregledna tabela o prejemkih idrijskega učiteljstva v letih 1874 do 1912. O tem se je obvestil na enak način tudi drž. poslanec dr. V. Ravnihar.

6. Dalmatinsko učiteljstvo je naznanilo naši Zavezi, da je ustanovilo poseben list in permanentni odbor, ki imata namen, potezati se za izboljšanje učiteljskih plač.

7. Sestanek naprednih zastopnikov učiteljstva v okrajnih šolskih svetih na Kranjskem je sklican po dež. učit. društvu v Ljubljano na veliko sredo ob dveh popoldne.

8. Dalmatinska učiteljska Zveza je prosila za podatke naših organizacij; predvsem za pravila deželnih učit. društev, tiskarne in posojilnice.

9. Vsa akademična pa tudi druga društva so poslala zahvalo za brezplačno pošiljanje Zvezinih listov.

10. Sklene se pošiljati slov. akad. fer. društvu »Iliriji« v Gorico brezplačno poleg »Učit. Tov.« tudi »Popotnika«.

11. Rok zglasitve za »Vseučiliški tečaj«, ki se vrši letos v velikih počitnicah, naj podaljša odbor »Slov. Šolske Matice« vsaj do binkošti. Isti odbor naj pravočasno preskrbi udeležencem tega tečaja polovično vožnjo po železnicah.

Kranjsko

Občni zbor »Narodne Šole« se je vršil v sredo, dne 3. aprila 1912, v »Narodnem domu« ob obilni udeležbi članov. Predsednik **tov. Anton Razinger** otvoril občni zbor ter prav iskreno pozdravlja navzoče člane. V svojem govoru omenja, da je društvo popolnoma nepristransko in pri oddaji šolskih potrebščin se ne gleda na to, ali je učenec te ali one stranke, temveč kdo je podpore potreben. (Odobranje.)

Tajnik **tov. Fran Galé** poroča o društvenem delovanju sledeče:

Slavni zbor!

Lanski občni zbor »Narodne Šole« se je vršil dne 18. aprila 1911, v tukajšnjih prostorih. V društveni odbor za leto 1911. so bili izvoljeni vsi stari odborniki, in sicer: **Anton Razinger, Dimnik Jakob, Galé Fran, Kecelj Alojzij, Furlan Jakob, Gregorin Josip, Likar Janko, Režek Juraj** in **Trošt Fran** Ksav.

Odbor se je nato sledeče konstituiral, in sicer: **Anton Razinger**, predsednik, **Dimnik Jakob**, predsednikov namestnik, **Gale Franc**, tajnik in **Kecelj Alojzij** blagajnik. Ostali so odborniki.

Pregledniki društvenih računov so bili izvoljeni **Jelenc Luka, Sadar Adolf** in **Levec Janez**.

Kar se tiče društvenih dohodkov, so ti ostali neizpremenjeni. Tri glavne dobrotnike šteje naše društvo tudi v preteklem letu, in sicer slavni mestni magistrat s 400 K, Kmetška posojilnica Ljubljanske okolice s 100 K in »Obrotno posojilno društvo« z 20 kronami. Te podpore so nam vsako leto gotove in upamo, da nam ostanejo tudi v prihodnje zasigurate ter jim izrekam tukaj zaslužno zahvalo.

Pred zasedanjem deželnega zbora smo se obrnili s prošnjo nanj z motivacijo da obhaja društvo »Narodna Šola« letos 40letnico svojega obstanka in da je eminentno kulturno društvo. Kakor ste čitali gotovo v listih, je to prošnjo toplo zagovarjal deželni poslanec E. Gangl, zakar mu bodi na tem mestu izrečena topla zahvala. (Odobranje.) Žal, da so bili vsi argumenti pri naših deželnih očetih »bob v steno«, in zavrnili so nam prošnjo brez motivacije. Brez komentara!

Poslali smo tudi prošnjo na Kranjsko hranilnico podprto z istimi razlogi. A nemška gospoda je bila za kulturo slovenskega naroda bolj vneta nego naši slovenski poslanci — in darovali so našemu društvu pri zadnjem obnem zboru dne 21. marca t. l. vsoto 300 kron. (Odobranje.) Za ta velikodušni dar se bo poslala Kranjski hranilnici pismena zahvala. — Tudi letos

so se morala posamezna naročila le s tistimi procenti pošiljati kakor prejšnja leta. Tvrdba M. Tičar zalaga sedaj v prvi vrsti posamezne šole z Grubauerjevimi in Slatnerjevimi zvezki. Kdorkoli je naročil kako naročilo, se mu je ustreglo takoj, in preteklo leto ni bilo nikakih reklamacij kakor prejšnje leto pri tvrdki Kendi.

Letos obhaja tiho in skromno naše društvo svojo 40 letnico. Najboljši slovenski možje so jo pred 40 leti ustanovili v Idriji v korist naše mladine. Navzlic nasprotstvu, ki jih uživa »Narodna Šola« od nekatere strani, je vendar dokazala svojo življensko moč do današnjega dne in upamo, da se ji bodo v prihodnje vremena zjasnila, ter kličemo v bodočnost: Na mnogaja leta! (Odobranje.)

Blagajnik **tovariš Alojzij Kecelj** poroča o denarnem stanju »Narodne Šole«. Društveno imetje je naraslo za 239 kron 05 vin, proti lansnemu imetju.

Preglednik računov **tovariš Vendelin Sadar** poroča, da so računi v najlepšem redu in predlaga odboru absolutorij. Sprejeto.

Voli se nato sledeči društveni odbor za leto 1912. Izvoljeni so sledeči tovariši: **Razinger Anton**, predsednik; **Dimnik Jakob**, predsednikov namestnik; **Gale Fran**, tajnik; **Kecelj Alojzij**, blagajnik; **Furlan Jakob** in **Ivan Petrič**, zadnji namesto odbornika **Josipa Gregorina**, ki iz zdravstvenih ozirov ne more več sprejeti odborništva.

Pri slučajnostih se sprejme predlog tovariša **L. Jelenc**, naj se odboru naroči izvedbo izpremembe pravil, ki naj se prihodnjemu občnemu zboru predlože v sprejem. — Predsednik se zahvaljuje vsem članom za obilno udeležbo ter zaključí nato občni zbor.

Občni zbor »Društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem«.

Občni zbor se je vršil 3. aprila t. l. dopoldan ob 10. uri v »Narodnem domu« v Ljubljani.

O pomenu društva samega bomo govorili v kratkem obširneje, za danes povdarjamo le, da je društvo nepolitično in stanovsko nestrankarsko. To naj bo omejeno le z ozirom na lanske ekscese od strani klerikalnih članov učiteljstva, ki so uprizorili lansko leto pravcato demagogijo na občnem zboru, ki je bila pa očitno uprizorjena na škodo razvoja društva samega.

Letošnji občni zbor je otvoril predsednik tovariš **J. Režek**, ki je konstatiral, da je občni zbor sklepčen. Spominjal se je novih umrlih članov društva, nakar so se pričujoči vznavaj zadržali s sedežev.

Tajniško poročilo.

Iz poročila tajnika **A. Keclja** posnemamo le to: **Neobhodno je potrebno, da pristopajo k društvu novi člani, ker le na ta način je mogoča sanacija sedanjih razmer.**

Blagajniško poročilo.

Ker je društvo gospodarsko-dobrodelnega namena, zato je po sebi umevno, da se vse društveno stanje zrcali iz finančnega položaja društva, ki ga posnemamo po poročilu tovariša **J. Furlana**:

Društvo je imelo v 50 letu svojega obstanka 108 članov; podpiralo je 36 vdov, eno dvojno siroto in 33 sirot.

Ker imajo društveniki račun itak v rokah, zato se pečamo samo s primanjkljajem, ki je letos narasel na 967.14 K.

Vzrok primanjkljaja je umrljivost članov, malo pristopajočih članov in vedno naraščajoče število vdov in sirot, ki jih je potreba podpirati.

V debato k računu so posegli tovariši: **Šmajdek, Grmek in Bajc**.

Primanjkljaj se pokriva iz društvenega imetja, ki znaša ob koncu leta 1911 z društvenim inventarjem vred 126.444 K 96 vin.

Račun se je odobrilo in na predlog pregledovalcev računov se je podelilo blagajniku in odboru absolutorij.

Za asanacijo financ.

Z ozirom na vedno naraščanje umrlih članov in z ozirom na vedno večje število vdov in sirot, ki jih mora društvo podpirati, je prišlo društvo do vedno naraščajočega primanjkljaja.

Zaradi teh razmer se je odbor pečal s tem vprašanjem v več sejah in končno predlaga tovariš **Kecelj v imenu odbora** sledeče:

Pri občnem zboru dne 15. IX. 1898 se je soglasno sprejel sledeči predlog: Naše društvo naj obhaja spomin 50letnega vladovanja Njega Vličanstva cesarja **Franc** **Josipa I.** s tem, da se sirotam po očetu podpornina zviša od 25 gld. na 30 gld. (t. i. 50 K na 60 K), sirotam po očetu in materi pa od 50 gld. na 100 gld. (t. i. 100 K na 200 K.)

Predlagateljeva namera pa je bila ta, da velja to zvišanje toliko časa, dokler dopušča društveno gmotno stanje.

Ker se pa gmotno stanje zaradi vedno naraščajočega števila vdov in sirot vedno slabša, se je v odborovi seji 8. XII. 1911

sklenilo današnjemu občnemu zboru predlagati:

Dne 15. IX. 1898 leta po občnem zboru sprejeti predlog glede zvišanja podporne sirotam, naj se prekliče in naj se plačujeje one podpornine, ki so navedene v § 11. pravil.

V debati se je pojasnilo, da velja ta sklep le za naprej, ne pa za iste vdove in sirote, ki so dosedaj prejemale zvišano podpornino. Storil pa se ni ta korak zaradi nehumanitarnega čuvstva, temveč zaradi tega, ker lahko število sirot tako naraste, da bi naraščanje načetja kapitala to močno škodilo društvenemu razvoju.

Predlog je bil sprejet, da se postopa po previdnosti odbora.

Isti poročevalec predlaga, da se ugodí neki prošnji upokojenega učitelja **Jos. Bozje**, ki je odbor sklepom seje 3. III. 1912 priporoča. Sprejeto!

Isti poročevalec naznani, da je prišel še en predlog, a je prišel na odbor glasom pravil prepozno, zaradi česar ga ne more priporočati v razpravo in ga bo vzel v pretres odbor ter poročal o njem prihodnjemu občnemu zboru.

Volitev odbora.

V odbor so bili izvoljeni: **Juraj Režek**, predsednik; **Jakob Furlan**, blagajnik; **J. Dimnik**, **A. Kecelj**, **Fr. Černogaj**, **J. Petrič**, **L. Jelenc**, **A. Likozar**, **J. Žirovnik**, odborniki.

F. Gale, **V. Sadar**, **Fr. Marolt**, pregledovalci računov.

Predsednik izreče nato zahvalo tovarišu **Gregorinu**, ki je neumorno in dolgostrano delal v odboru v korist društva, a se je odpovedal sedaj odborništvu. (Zborovalci so pritrjevali predsednikovi zahvali!) Želel mu je, da bi, če mu na oči ni mogoče zadobiti več zdravja, ostal še dolgo vrsto let telesno zdrav in krepak. (Ploskanje.)

Po enurnem zborovanju je zaključil predsednik občni zbor.

Štajersko

Učiteljsko društvo za ptujski okraj je zborovalo dne 14. marca. Navzočih je bilo 30 udov in tovariš **Žiher** iz sv. Križa pri Slatini.

Kakor je znano, ima Zveza slov. učiteljev in učiteljic na Štajerskem svoje zborovanje o Binkošti v Ptuj. Kot delegati so bili izvoljeni sledeči udje: tovariši **Ivan Klemenčič**, **Ivan Kaukler**, **Anton Ogorelec** in **Ivan Strelec**.

Majniški izlet odpade, ker zboruje isti mesec Zveza v Ptuj.

Kot 4. točka je bila na vzporedu zopet volitev predsednika, ker je hotel tov. predsednik, preobložen z delom odstopiti. Ali ni se mu posrečilo, Hočeš ali nočeš — je moral nazadnje vendar zopet sprejeti predsedništvo, ker so bili zlasti starejši tovariši mnenja, da je najboljši, ako je zastopnik učiteljstva v okr. šol. svetu tudi predsednik učiteljskega društva.

Dan prihodnjega zborovanja naznani tovariš predsednik. Na dnevnem redu bo izprememba pravil, o kateri izvoli vsak član razmišljati.

Na mnogobrojno snidenje!

Politiški pregled.

* **Graška vseučiliška afera v parlamentu.** Poslanec **Biankini** in tovariši so vložili ostro interpelacijo na naučnega ministra **Hussarka** zaradi dogodkov na graškem vseučilišču, odnosno zaradi izjave rektorjeve v zadevi vprašanja o omejitvi posečanja predavanj. Interpelantje zahtevajo, da naučni minister takoj popravi zadevni odlok graškega rektorja, ki dovoljuje samo nemškim slušateljem posecati takozvane govorniške vaje in ki izključuje slušatelje ostalih narodnosti ter skrbi, da se jamci Jugoslovanom, dokler nimajo svoje lastne univerze, saj prost in svoboden študij na ostalih avstrijskih univerzah.

* **Kulturni „Flottenverein“.** Na dunajski univerzi je priredilo mirovno društvo zborovanje, na katerem je predavala znana nemška propagatorica mirovnih idej, baronica **Suttner**. — Nekateri kulturni ljudje, člani „Flottenvereina“, pa so vdrli s silo v vseučiliško dvorano ter so izkušali zborovanje razbiti. Ostro so demonstirali proti baronici **Suttnerjevi**, očitajoč ji: „Anarhistka!“ Končno so zborovalci mirovnega društva izbacili podivjane člane „Flottenvereina“ iz dvorane. Sedaj je šele zamogla baronica **Suttnerjeva** pričeti s svojim predavanjem. Priredili so ji nadvse iskrene ovacije, in baronica je slednjič izjavila, da se odkrito priznava za anarhistko, če so mirovna stremjenja anarhistična.

* **Strah pred trializmom.** Državno pravdnštvo v Temešvaru je zaplenilo trialistične zemljevide zaloga **Freytag** z **Dunaja**, ki so po južnem Ogrskem jako razširjeni.

* **Praški Nemci in ljudsko štetje.** Pri zadnjem ljudskem štetju je bilo mnogo Nemcev kaznovanih na 40 K globe, ker so v ljudskoštevno listo vpisali svoje češko služničad za Nemce. Cesarsko mestništvo je sedaj Nemcem kazen odpustilo.

Nekaj misli o sedanosti in prihodnosti učiteljskega stanu.

Najmlajšim tovarišem napisal Janko Žirovnik.

Kdor se dandanes odloči vstopiti v učiteljski stan, ta mora imeti res veliko veselja in pravi poklic za ta stan, ker sicer že lahko naprej vidi, da bi imel skoraj v vsakem drugem stanu boljši kruh in dostikrat tudi večjo zadovoljnost.

V drugih stanovih se delo kolikor toliko prizna in tudi plača, med tem ko se v učiteljskem stanu delo precej malo prizna in še bolj malo plača.

To je veliko socialno zlo, katero bodo odpravili šele resnično prosvetljeni možje, ki bodo mislili in tudi čutili socialno.

A vkljub temu ste vendarle zaželeli biti učitelji in odgojitelji. To vam je gotovo v čast. Saj hočete vstopiti v stan, ki zahteva veliko idealne požrtvovalnosti in daje človeku tudi lepo zadoščenje za trud. Ljudje, ki hrepene za ideali, gotovo bolj zadovoljno in lepše živijo, kakor pa ljudje, ki so »ut fruges consumere nati.« Ljudje, ki jim je učiteljski poklic nekaj vzvišenega, blagega, lepega in kaj vem, kaj še vse, so dobrotniki naroda — človeštva, ker ako store le svojo v postavah predpisano dolžnost, tedaj že store več, kakor pa so plačani. Blagor narodu, ki ima take idealne sinove in hčere!

In res — kaj je lepšega, nego ako človek tistega iz ilovice ustvarjenega Adama z uspehom dramati in ga dviga v rajске višave duševnega življenja?! Pravi učitelj vzgaja in uči z vsako besedo in celo z vsako kretnjo. On lahko posega v dokaj raznih slučajih v človeško življenje. On zbujajo zanimanje za naravo, za življenje in uči kako se ta narava more izkoristiti, da je življenje tem udobnejše. Končno pa privede svojega ilovnatnega Adama do tistega duševnega življenja, ki hrepni po večnem pretvarjanju, po večnem napredku ter ga tudi res doseže sebi in svojim vrstnikom v veselje in zadoščenje.

Lahko se reče, da duhovnik začenja pri ljudeh od zgoraj dol zidati, učitelj pa od spodaj gor. Ko je pa učitelj dovedel Adama do zavednega duševnega življenja, tedaj se srečata z duhovnikom, ki je delal svojo stavbo od zgoraj dol ter se končno moral približati realnim tlom. Medtem ko učitelj v dokaj raznih slučajih lahko poseže vmes, da regulira telesno in duševno življenje, mora pa biti duhovnik na teh realnih tleh jako oprezen, da ne zdrsne in se mu ne podere vsa stavba. Tu se torej učiteljski stan za nekaj poenov lažje giblje kakor po duhovniški.

Zato pa lahko rečemo, da je učiteljski stan **najlepši stan** na svetu.

Učiteljski stan je tisti, ki človeku ustvarja obsežen in trden temelj, na katerem potem ta živi, dela, ustvarja ter pridobiva, medtem ko drugi stanovi več ali manj le **varujejo to**, kar si je človek s svojo telesno in duševno močjo pridobil, ali pa celo samo — **uživajo to**.

Vsi drugi stanovi: duhovski, sodni, vojaški itd., n. pr. stavijo več ali manj je-zove strastem, ki so največje sovražnice srečnega življenja, učiteljski stan pa te strasti zatira že v kalu in jih dostikrat tudi resnično zatira.

Toda kakor ima vsaka stvar temveč sovražnikov, čim boljša je, tako tudi učiteljevanje ovira sto in sto naravnih in umetnih zaprek.

Zapreke mu dela narava, ki časih prav skopo deli talente med ljudi. Zapreke si dela sam, ako se temeljito ne pripravljajo za svoj stan in površno ali celo brezvestno opravljajo svojo službo. Zapreke mu pa delajo največ ljudje, ki se prav ne zavedajo važnosti in potrebe skrbne vzgoje in dobrega pouka ter mu mečejo sto in sto polen na pot, da težje koraka proti svojemu cilju. Ljudje se pač vse premalo zavedajo, da so res potniki v tej solzni dolini, ki bi si le tedaj olajšali pot po njej,

ako bi drug drugemu **stregli**, ne pa da se veselo **zadreg** svojega bližnjega in mu jih še celo množe.

Taka velika zapreka je pa tudi ta, da svet noče, ali pa recimo **ne more** spoznati resnice, da le **najboljši ljudje** morejo biti dobri učitelji. Ako je resnica, da le pravi učitelj postavi v svojem gojencu trden temelj, na katerega bo ta postavil svojo stavbo — svoje srečno življenje, tedaj je tudi resnica, da noben drug stan ne zahteva tako popolnih, tako **celih mož**, kot jih zahteva učiteljski stan. Toda koliko ljudi je pa tako idealnih, da bi bili za velik trud in še večjo odgovornost — zadovoljni z neprimerno nizko plačo?!

Saj je čisto naravno, da ljudje od samih idealov ne morejo živeti. Primum vivere, dum philosophari! Zato pa marsikak idealist začne praktično misliti, zapusti svoj deal ter se poda — dasi morebiti s krvavim srcem — v stan, ki mu daje vsaj človeško existenco, ter opravlja dolžnosti tega prisiljenega stanu kar mehanično — zaradi ljubega kruha. — To je pa za človeštvo **očitna izguba**. Toda dokler človeštvo živi takorekoč iz roke v usta in se premalo zaveda svojega vzvišenega stališča v vesoljnem stvarstvu, tako dolgo bo le polagoma bolje.

Namesto, da bi torej učitelje važnosti dela primerno plačali, ter potem tudi lahko izbirali najboljše mladeniče in dekleta za ta stan in jih tudi najbolj skrbno odgojili ter strokovno izobrazili, morajo biti zadovoljni z vsakim, kdor se oglasi. Umevno je, da se sami najboljši ne oglase in potem pa je tudi umevno, da iz različnega materiala niti v najboljši šoli ne morejo delati čudežev.

Iz turšične moke se dela pač dobra polenta in žganci, a nikdar — **potice**.

Vendar se pri nas, hvala Bogu, še dobi dosti idealnih ljudi, ki jim je učiteljski stan nekaj vzvišenega.

Taki so narodu — človeštvu pravi dobrotniki. Narod, ki ima take idealne ljudi, še ni izgubljen. In če se iz veselja do stanu odločijo zanj ne samo posebni talenti, nego tudi manj nadarjeni ljudje, tedaj to še ne pomeni nič slabega. Nadarjeni, idealni mladeniči se bodo hitro učili in skokoma premagovali razne ovire ter kmalu dospeli do boljših pozicij, med tem bodo pa manj nadarjeni, ki imajo pa sicer dobro voljo in pravo veselje do svojega poklica, zvesto pobirali stopinje za njimi in se tudi uveljavili v svojem delokrogu. Saj ni nikjer pribito, da mora vsakdo vse biti in vse znati. Šola ne stoji samo na eni stopnji in se ne dovrši v enem letu.

Celo življenje je **šola** in človek se vedno uči in izpopolnjuje do svoje smrti. In blagor mu, komur se posreči izpopolniti se tako, da doseže vsaj nekaj svojih idealov.

Časih so hoteli učitelje vpreči v pet formuliranih stopenj. Toda take stopnje lahko prestopajo učitelji po svojih možnostih. Na vsaki pa potrebuje šola **celih mož**. Eden bo ostal na prvi, drugi bo dosegel dve, tretji bo že preskočil tri in četrta bo že gledal naprej v šesto- sedmo itd. Da bi se le vsak zavedel dolžnosti, ki jih ima na svoji stopnji, pa bo ves ustroj šole imeniten. Saj se vendar ne more zahtevati, da bi bili vsi učenci in vsi učitelji prikrojeni natanko na pet formalnih stopenj, kakor se v resnici teh pet form, stotoviti. Kdor pri pouku zna vjeti in izkoristiti pravi moment, ta je na svojem mestu, ta je pravi mož. Dandanes vedno bolj dozoreva prepričanje, da se od ljudske šole zahteva vse preveč.

Posebno se pa od otrok v ljudskošol. dobi zahteva preveč logičnega mišljenja. Psihologi in splošni poznavatelji otroške duše pravijo, da je ljudskošolska doba **mehanična doba** in da se šele po tej dobi začne razvijati logično mišljenje. Zato so pa prijatelji strogo deklariranih formalnih stopenj s svojo teorijo skoraj že pri kraju, ker so zahtevali od ljudskošolske mladine tako zrelega mišljenja, kakor ga normalno nikdar ne more imeti. Ljudska

šola stori čisto dovolj, ako nauči otroke dobro brati, čedno pisati in zanesljivo računati s štirimi temeljnimi operacijami in pa da jih nauči mirno poslušati; ako jim učitelj ob priliki (n. pr. pri čitanju) daje kakaj pojasnila v razvedrilo ali pa razširjenje obzorja. V teh letih je pač mehanično pridobivanje gotovih spretnosti in neprestano ponavljanje — **glavna stvar**.

Tu imajo manj nadarjeni učitelji prav hvaležno polje, ako imajo le toliko talenta, da privadijo svoje gojence raznim formalitetam, ki so pri vsakem pouku skoraj neobhodno potrebne, ter jih dobro uvedejo v prvotne discipline. Bolj nadarjeni se bodo pa izpopolnjevali za višje oddelke ljudske šole ali celo na meščanske in druge strokovne šole ali za deželske kmetijske šole, ki so sicer že danes nujno potrebne, katere bodo pa čisto gotovo prišle prej ali slej na vrsto.

Saj je čisto naravno, da kdor si more prislužiti na zelje še reberca, ta ne bo jedel samega zelja. In zato je tudi naravno, da kdor se more kaj bolj izobraziti in podkovati, ta ne bo ostal preprosta abecemašina.

Zato pa mi učitelji vkljub vsi današnji tugi ne smemo obupavati in rok križem držati, nego z resno pripravo in vestnim delom pripravljati boljše čase sebi in narodu.

Mi smo samo navadne mašine, **mi smo pionirji vzvišenih idej in vzvišenih ciljev**. Tega ne smemo nikdar izpustiti iz pred oči. Delo za občo blaginjo nam mora biti sveto — nam mora biti — **najlepša zabava**.

saj možko dejanje krepčuje moža, a pokoj mu zdrave moči pokonča.

Obupavati pa te ne smemo in tudi ne moremo že zaradi tega ne, ker vsakdo lahko vidi, da se že svita med ljudmi, da se ljudje že precej zavedajo važnosti dobre izreje in resnega pouka. Saj že debati- rajo po društvih in časnikih o vzgoji, o šoli. Onim je splošne šole preveč, drugim zopet premalo itd. Vendar je pa to debatanje živ dokaz, da ljudje čutijo potrebo dobre šole, le na jasnem še niso, kako bi se vse to doseglo. Že zdaj so pa nekateri ljudje tako dalekovidni ali pa vsaj samoljubni, da prav dobro plačajo ali celo preplačajo zanesljive odgojitelje svojih otrok, ker se ali resnično zavedajo dolžnosti, ki jih imajo do svojega zaroda, ali si pa vsaj hočejo zagotoviti zadovoljno življenje v krogu svojih dobro izrejenih otrok.

Kolikor več pa ima narod tako zavednih družin, toliko lepša prihodnost se mu svita in toliko prej pride do svojega cilja; do lepega idealnega življenja. — Saj uči vsakdanja izkušnja, da se le skrbno odgojeni in dobro poučeni ljudje zamorejo na poti skozi življenje obračati tako, da se ne zadevajo prevečkrat ob trnje in ne sedajo v koprive.

Siabo izrejeni in površno poučeni se pa zaletavajo iz trnja v koprive in iz kopriv zopet v trnje, ter končno vsi obupani omagajo dostikrat skrajno osramočeni in zapuščeni — ter padejo v prezgodnji grob ne ob tistem sožalju — **nego veselju** svojih sodobnikov. (Konec.)

I. P. CVETAN:

Iz prijateljskih pisem.

I.

Log, 3. vinotoka 19..

Pred dvema tednoma sem došel semkaj, danes imam že vse urejeno. Eno soba mi zadostuje. Hrano imam v gostilnici nasproti šole.

Zameril mi menda ne boš, da Ti nisem precej pisal, ko sem prišel sem, ker sem imel toliko dela, da res nisem mogel. Toda danes si takorekoč ukradem čas, da Ti pišem. — Tukaj mi je bilo v začetku grozno dolgčas. Sam nisem vedel, kam bi se dejal. Drugič je pa bilo tudi dela čez glavo. Sedaj sem se malo privadil. Toda življenja ni prav nobenega. Veruj mi, da se čutim ob večerih tako za-

puščenega, da bi se najrajši kam skrill in zjokal. Pa saj ne trpim sam, imam na stotine tovarišev, ki občutijo isto, kar jaz. Imam vsaj to srečo, da sem ob veliki cesti, da vidim vsaj ljudi. Najrajši bi poletel doli v belo Ljubljano, kjer sem užil toliko srečnih in zadovoljnih ur...

Boga hvali, da si še študent; povem Ti, da ne boš več tako srečen, kakor si sedaj. Ko stopiš zadnjič čez šolski prag, takrat Te tudi zapusti srečna brezskrbnost, začne se za Te pusto, prozaično življenje. Slušaj me in pripravljaj se že sedaj za prihodnost, da jo boš toliko lažje nastopil in prebolel!

Ko sem čital, da se začne gledališka sezona, sem bil ves iz sebe. Zamislil sem se v dijaška leta, ko sem slednji večer slonel ob onem stebru in se naslajal ob poskočnih in tudi žalostnih glasovih...

Zaman je stok, zaman je jok...

Danes Ti ne morem več pisati. Drugič pišem več, ko se potolažim.

S presrčnem pozdravom ves

Tvoj

Ratko.

II.

Log, 18. vinotoka 19..

Pisal si mi, kaj ob prostih urah delam? Odgovor: veliko. Čez glavo sem obložen z delom. Zato mi moraš tudi oprostiti, da se Ti tako malokrat oglašim. No, hvala Bogu, sedaj sem že bolj prost, kakor sem bil prve tedne; vse uradne spise sem si namreč zdaj uredil. Pripravim si vsaki dan snovi za šolo, pišem svoj dnevnik, ob tednu tednik, tupa- tam poročam kaj na okrajni šolski svet, potem sem prost. Pa kaj rečem — prost. Sem si pa nabavil toliko knjig za študij, da si ulovim komaj kako urico prostega časa. Vsak dan igram po eno ali dve uri klavir, učim se laščine, čitam poezije, Valvazorja in pa razne metodike, po katerih se ravnam pri pouku.

Časih mi postane tako otožno, da bi kar ušel od tu. Marsikateri večer gledam v duhu gledališke scene, poslušam poskočne valčke ali pa tihe melanholične akorde... Pri tem zaslanjam. Iz sanj me zbudi mogočna burja, ki je v sedanjem času pri nas na dnevnem redu. — Trpim, toda prenašam bolesti mirno. Saj upam, da mi zasije lepše sonce v lepši bodočnosti... Kar se tiče šole, mi gre prav dobro od rok. Otroke v I. oddelku sem že navadil i, u, n, 1, 2 do 5. Kaj, to je napredek! Veruj mi, da stopim z nekakim spoštovanjem pred svojo čredico. Saj so vsi ti malčki izročeni meni v milost in nemilost. Rečem Ti, da smrtno greši nad milim narodom oni vzgojitelj, ki pusti otroke brez pouka in se ne briga zanj. A jaz se bojim tega greha na svoji vesti in zato delam preveč. Zabave nimam skoro nič.

O vseh Svetih grem v Trst — torej ni nič z obiskom. Dragi Ivan, ne zameri, da sem Te prej vabil, sedaj pa grem drugam. Prosim, pridi, kadar boš imel pristo in Ti je drago. Svetoval bi Ti, da prideš spomladi. Tu mora biti krasno spomladi.

Tudi sedaj je tako bujna narava, da moraš dobiti veselje do življenja in ljubezen do prirode.

Prosim Te, sporoči mi kmalu kaj iz bele Ljubljane. Ne morem je pozabiti in je ne bom nikdar.

Sporoči mi, kako živiš!

Prijateljski pozdrav!

Ratko.

III.

Log, 25. vinotoka 19..

Danes čisto kratko pismo. Kar si mi zadnjič pisal in kar me v pismu izprašuješ, Ti odgovorim prihodnjič, ko bom bolj razpoložen za to...

Zunaj je jesen. Listje rumeni, pada z dreves, kmet pospravlja s polja, postaja mrzlo... ne morem več pisati. Zakaj vsako jesen se spomnim na svoja otročja leta, ko sem doma krave pasel in koruzo pekel... Srečni, brezskrbni čas! Pri misli na ta čas mi postane tako tožno pri srcu, da... Dovolj...

Prijateljski pozdrav!

Ratko.

IV.

Log. 26. vinotoka 19..

Jesenska hladna noč. —

Okno imam odprto in zrem ven. Mrzel vetrič mi udarja zdajpazdaj na lice, a se ne zmenim za to. Zrem v noč, sanjam zopet... Spominjam se na tiste večere, ko sva v Ljubljani skupaj gledala ven v noč, v mesto, razsvetljeno z elektriko. Tudi kaj gledam na vas, ki je pa temna, nobene luči nikjer. Utrujeno ljudstvo spi. A jaz? Tu pri oknu stojim... Zaprem okno... Sentimentalne misli mi rojijo po glavi... V roke vzamem gosli in zapojem zraven: Luna sije.. Tako sem sam, sam, zmerom sam...

Bodi pozdravljen!

Tvoj

Ratko.

V.

Log. 12. grudna 19..

Dragi Ivan!

Kakor človek, ki mu je umrla draga mati, prej že ljubi oče, kakor človek, ki nima ljubljenih bratov in sester, kakor človek, ki ga nočejo sorodniki, ki je brez prijateljev in tovarišev, tak sem jaz. Imam še, hvala Bogu, očeta in mater, brate in sestre, sorodnike, tudi prijatelje imam, drgi Ivan, pa vseeno se čutim tako nesrečnega, kakor človek, ki je brez vsega zgoraj omenjenega... Naj Ti povem, kako sem postal nesrečen. Ko sem prišel iz Trsta, sem živel v groznem dušnem obupu.

Imam, kakor Ti je znano, v Trstu prijatelja, ki pa je nesrečen. Da, naravnost obupno je njegovo duševno stanje. Pa tudi jaz sem kolikortoliko istih misli, in prijatelj mi je zbudil ono duševno spanje, izpregledal sem, a postal sem tudi z istim trenutkom nesrečen, ah, tako nesrečen, da sem obupal sam nad seboj. Sicer se je zdaj že oni duševni boj polegel, toda vkljub temu ne dobim popolnega miru...

Ah, tudi jaz sem bil nekoč srečen, žal, da le za malo časa. Pa ta mali čas svoje sreče sem moral drago plačati z groznimi bolestinami... Pa izginito je vse — tudi bolesti. In danes, ko gledam na kupu razvalin nekdanje trenutke svoje sreče, si mislim, kako to, da sem mogel biti tako nesposoben in upati na stalno srečo, jaz, ubogi zemljan, ko me vendar preganja kruta usoda od prvega trenutka mojega življenja. Postal sem v tem oziru neobčutna klada...

Podplat je koža čezinčez postala, ne vstraši več je trnjevka bodeča.

Kar se tiče mojega zdravja, Ti povem, da nisem popolnoma zdrav. Bil sem pri zdravniku, ki je konstatiral, da imam srčno napako.

Ohrani Bog Te v cvetju!

Tvoj

Ratko.

VI.

Log. 24. svečna 19..

Dragi Ivan!

Z bolno dušo, s težkim srcem Ti pišem danes pismo, polno bridkosti... Bolan sem jako. Upal sem, da ozdravim, ali da bo vsaj bolje, toda up me je varal. Zdaj mi je čedalje slabše. Zdaj, ko Ti pišem, ležim v postelji, ki je poleg nje postavljena miza, na kateri pišem, na postelji sedé. Zdravnik mi je prepovedal vsako najmanjše delo, toda ne morem si kaj, da Ti ne bi pisal. Morda bi bilo bolje, da bi za danes opustil pisanje, pa ne morem, srce mi pravi, da Te moram še enkrat obvestiti s pismom...

Zdravnik je ravnokar odšel.

Sestra, ki mi streže, je šla malo ven in me pustila samega, da Ti laže nemoteno pišem...

Zunaj so lepi dnevi. Sneg se že taja, solnce sije v mojo sobo. Solčni žarki se igrajo v umivalniku. Kako lep dan je zunaj! Kako prijetno bi bilo sedaj se izprehajati zunaj! A jaz? Bolan...

Zaželel bi, da bi bil ptič. Zletel bi v zrak, v gozd, ki se že probuja k življenju. Hoče se mi, da bi bil zdrav, čvrst...

Toliko idealov sem imel, pa bom moral umreti. Kaj, umreti? Izgovoril sem be-

sedo: umreti. Umreti mora mlado bitje. Morda še ozdravim. A ni upanja, zakaj preslab sem...

Srečen si, dragi Ivan! Zdaj se že lahko menim o smrti... Spominjaj se me, Ivan, ne pozabi me... Slabo mi postaja, zato končam pismo...

Bojim se, da Te jako vznemiri to pismo, ki je morda zadnje...

Bodi pozdravljen!

Ratko.

Res to pismo je bilo zadnje. Dobil sem obvestilo, da je umrl moj najljubši prijatelj Ratko, ki mi ostane vedno v spominu!

Srednješolski vestnik.

** Novo gimnazijsko poslopje za slovensko, italijansko in nemško gimnazijo v Gorici bodo gradili na nekdanjem Formentinijevem zemljišču nasproti mestnemu vrtu, Kupna predpogodba med sedanjim lastnikom grofom Coroninijem in državnim erarjem je že podpisana. Z zgradbo začno prihodnjo jesen ali najkasneje prihodnje leto. Obstoječo Formentinijevo palačo bodo rabili že od prihodnjega šolskega leta naprej za šolske namene.

Književnost in umetnost

Slovenske narodne pesmi za citre in petje. Priredil in izdal Iv. Kiferle v Ljubljani. Izšli so prvi trije zvezki. Dobivajo se po 2 K v knjigarnah in pri izdajatelju v Ljubljani, Dolenjska cesta 21. Izdajatelj pošilja proti povzetju. Kdor pa mu pošlje denar naprej (kar je najceneje) dobi zvezke poštne prosto.

Pesmi so tako urejene, da jih sme peti tudi nedorasla mladina. Izdajatelj prosi kolege-učitelje zlasti na deželi, da bi cenjenim citrarjem priporočali to zbirko in s tem razširjali lepe slovenske narodne pesmi.

„Popotnik“ objavlja v 3. svoji številki to-le vsebino: Pav. Flerč: Moralno-pedagoški poizkusi in uspehi. Drag. Humek: Umetniški vzgoji. V. Pulko: Plavanje. Jan. Koprivnik: Metači in brizgarji med živalmi. Dr. Iv. Lah: Uvod v jožefinsko šolstvo. Miro Sijanec: Iz šolskih zakonov v Švici. Gloše. Književno poročilo: Novosti. Razgled. Časopisni vpogled. Pedagoški paberki. Šolske in učiteljske vesti. Razne vesti. Mala poročila.

„Zvonček“ objavlja v 3. svoji številki to-le vsebino: Fran Žgur: Zarje rumene... Pesem. Sušec. Vinjeta. Marica Bartol-Nadliškova: Vladkov vrabček. Povest. Fran Žgur: Vitez. Pesem. Potokarjevi otroci. Podoba. Cvetko Gorjančev. Pomladna. Pesem. Andrej Rapč: Umrl je. Povest. Cvetko Gorjančev: Molitev. Pesem. Jos. Vandot: Desetnica. Planinska pripovedka. Ludovik Černej: Dr. Pavel Turner. Življenjepisna črtica s podobo. Kužek se uč branja. Podoba. Fran Košir: O dveh bratih. Narodna pripovedka iz Dravinjske doline. K. Andrejev: Bajki starega hrasta. Cvetko Gorjančev: Voznikova pesem. Cvetko Gorjančev: Pesem o sreči. Ivo Trošt: Muca Sladkosneda. Povest. Fran Žgur: Kdo je zlate volje? Povest. Pouk in zabava: Fr. Rojec: Zastavica v podobah. — Rešitev in rešilci. — Godci. — Berač Tomaž. — Kotiček gospoda Doropoljskega. Kotičkove risbe.

Kranjske vesti.

—r— „MI nimamo nič besede!“ Tako je zagovarjal dični zastopnik učiteljstva, poslanec Ravnikar, pri zborovanju „Učiteljske protialkoholne zveze“ svoje stališče. Po našem mnenju to sploh ni spadalo k zborovanju in bi moral predsednik sam prekiniti poslanca Ravnikarja, pa ker je že Ravnikar in predsednik Slapšak o tem govoril, zato pišemo tudi mi. To je tudi vzrok, da prinašamo to zadevo izven poročila, ker bi se nam sicer očitalo, da v poročilu nismo objektivni.

R a v n i k a r: Nama z Jakličem se očita, da sva kriva temu, da se ne zviša učiteljem plač in se še ni izplačalo 25% doklade. Midva sploh nimava nobenega vpliva. Kaj, če se midva zavzemava za dobro stvar, ko pa nas klub ne upošteva in se nasprotno sklene. — S l a p š a k: Saj to morata pa ravno doseči, da pridobita klub zase in da bo vaša beseda merodajna pri šolskih in stanovskih vprašanjih. Sicer pa ne maram poslancu Ravnikarju dati nobenih lekcij. — Brez komentarja! — Sicer pa bodi povedano jasno, da se je govorilo vseskozi tako, kakor bi bila „Učit. protialkoholna zveza“ kaka filijalka Slomškove Zveze“. Mi smo vzeli ton zborovanja na znanje in bomo tudi mogoče kmalu razkrinkali zamorca!

—r— Blamaža Slomškove Zveze pri „Vdovskem učit. društvu“. Ker smo lansko leto po občnem zboru docela razkrinkali Štrukljevo gardo in nje hudobije ter nesramnosti, se letos Slomškarij sploh niso upali priti k občnemu zboru „Vdovskega

učit. društva“. Poslali so le par svojih zastopnikov in med njimi dičnega nadučitelja iz St. Vida pri Ljubljani — Bajca. Ko se je prišlo k odobrenju računa, je edini Bajc glasoval proti odobrenju računa. Hotel je najbrže oponašati Ravnikarja in Štruklja iz lanskega leta. Na vprašanje, kje je vzrok temu nezaupanju, pravi Bajc, da je prejel samo vabilo, računa pa sploh ne. Šele odborniki so mu nato pojasnili, da je to nemogoče, ker je vabilo tiskano na eni strani lista in račun na drugi strani istega lista. Bajc je debelo pogledal. Tableau!

Štajerske vesti.

—š— Ubegli kaplan. Kaplan Mihael Golob v Novi cerkvi pri Celju je oklofotal in osuval na neki plesni veselici godca Kranjca, ker ni godel, kot so želeli cestiti gospod. Kaplan je zdaj v preiskavi zaradi hudodelstva javnega nasilstva in prestopka lahke telesne poškodbe. Golobu pa ne diši sodni ričet, jo je pa pobrisal neznanu kam. Pravijo, da je šel delat pokoro v neki samostan, kjer so pribežališča za take in enake ljudi.

—š— Odbor društva „Selbsthilfe der Lehrerschaft Steiermarks“ naznanja svojim članom: Karel Stark, nadučitelj v pokoju v Gradcu, je dne 26. marca t. l. umrl (99. smrtni slučaj, 1. v tem letu). Glasom § 3. a društvenih pravil je treba tekom enega meseca plačati posmrtni donesek 2 K.

—š— Iz mariborskega učiteljskega. Pišejo nam: Gotovo še slovenska javnost ne pozna človeka, ki se je zaklel, da iztrebi iz tukajšnjega moškega učiteljskega Slovence. Ta gospod je dr. Fritz Novotny. Da doseže svoje velikansko kulturno delo, se poslužuje raznih sredstev. V prvi vrsti je omeniti njegovo do skrajnosti nepravilno ravnanje proti svojim slovenskim gojencem. Posebno Slovenci četrtega letnika občutijo vso silo tega zagrizenega zatiralca. To so pokazala tudi izpričevala prvega tečaja letošnjega šolskega leta. Toda Slovenci so pač narod, vaje hlapčevanja, brez samozavesti; poljubujemo bič, ki nas tepe, upogibamo koleno pred vsakim tujcem. — Kako krivično in strankarsko je njegovo delovanje, bo najbolj razvidno, ako se navede nekaj — samo par — konkretnih slučajev. Dr. Novotny poučuje v 4. letniku zgodovino, zemljepis in nemščino. Razume se, da je napram Slovincem v vseh treh predmetih enako — nepravilčen. Neki Nemeč je bil vprašan v I. tečaju iz zgodovine. Ker po dolgem mrcvarenju le ni mogel dobiti profesor zadostnega odgovora, je poslal kandidata v klop. Kmalu na to je bil vprašan v drugo, in sicer ravno isto snov, pa zopet ni odgovoril. Vse je pričakovalo, da bo gojenec v konferenci grajan. Pa drugi so obračali, prof. Novotny pa je obrnil. Isti učenec ni bil niti imenovan pri konferenci, kaj še grajan. — Še en slučaj: Drug Nemeč je bil izprašan nekoč iz zemljepisja. Siromak ni vedel, kje je Burgundsko, Belgija, niti ni vedel glavnega mesta Švedske. Čakali so nevihte; a čuj-te in strmite, kako je pravičen g. profesor! Dotičnemu kandidatu reče: »Nehmen Sie Platz; aber ins Zeugnis kann ich Ihnen kein »Befriedigend« geben.« Škoda, da ima dotični profesor samo dvoje oči, »dass er nicht mehrere Augen zudrücken kann,« kadar bi moral postopati stvarno napram nemškimi gojencem. — Poglejmo si pa sedaj drugo stran njegove objektivnosti! Nekoč je izpraševal Slovence iz geografije. Odgovoril mu je vse. Ker je videl, da mu v avstrijskem zemljepisju ne pride do živega, je šel nekoliko izven črnorumenih mej. Gojenec je imel smolo, da se ni mogel spomniti, kje leži mesto Ulm. To je bilo pa že preveč za nežni nemški želo-dec dr. Novotnega. Prihodnja konferenca je prinesla kandidatu iz zemljepisja petico. — Drugič izkuša nekega učenca iz nemščine. Znal je dobro. Domačo nalogo pa je napisal na — 4. « Profesor je izračunil, da je za Slovence »5« in ga grajal pri konferenci. Sploh ima menda samo en Slovenec v izpričevalu I. razreda iz nemščine hvalno, vendar se lahko smelo trdi, da znajo Slovenci povprečno več nemščine kot Nemci. Posebno močno tudi ugaja temu gospodu, če nanese prilika, da žali Slovence in posebe Slovence. Ko mu je nekoč neki gojenec imenoval Ruse kot eden izmed avstrijskih narodov, je odvrnil z zlobnim nasmehom: »Die Russen sind gottlob noch nicht in Oesterreich.« Upam, da zadostujejo te vrstice, da zve slovenska javnost vsaj nekaj malega o tem razširjevalcu nemške kulture. In tak profesor naj vzgojuje bodoče učitelje, ki naj bi vcepjali v mlada srca ljubezen do bližnjega! On ne vzgojuje, temveč zastruplja s svojim krivičnim in pristranskim postopanjem srca mladine in jim se je v srca kal narodne nestrpnosti.

—š— Iz Maribora objavlja glasilo nemškega društva »Svobodne šole« sledeče poročilo: Mariborski mestni šolski svet hoče prisiliti očeta Franca Kaisersbergerja, da pošlje svojega otroka proti

svoji volji in prepričanju k znanim verskim vajam. Oče se je pritožil na deželni šolski svet štajerski, ki bo imel sedaj priliko dokazati, da ne gospodarijo klerikalci v korporacijah s svobodomiselnimi večino... Oni, ki poznajo naš »svobodomiselní« štajerski deželni šolski svet, bodo rekli: Ljubi Kaisersberger je prišel iz dežja pod kap! V Avstriji smo se že navadili tega, da državni osnovni zakoni nič ne veljajo!

Goriške vesti.

—g— V ljudski šoli v Gor. Logu na Bovškem uvedejo s šolskim letom 1912/13 poučevanje nemščine kot prostega predmeta za II. oddelek po 3 ure na teden. Tako je dovolil deželni šolski svet v svoji zadnji seji.

—g— Za ljudske šole ni denarja. V zadnji seji dež. šolskega sveta je bilo odpravljeno peto mesto učitelja na mešani ljudski šoli v Komnu; odpravljenje utemeljujejo tudi s slabim stanjem okrajnega šolskega zaloga. — Obenem se je odbila prošnja iz Ivanigrada pri Komnu za lastno ljudsko šolo, češ, da ni utemeljena v zakonu. — Ljudstvo hoče šol, ali težkoč in ovir proti šoli je vse polno na vseh koncih in krajih.

Istrske vesti.

—i— Stoletnica škofa J. Dobrila. Dne 16. aprila se letos završuje 100 let, odkar se je rodil blagopokojni škof Juraj Dobrila. Ob tej priliki je izdala knjigarna I. Novaka sliko njegove rojstne hiše, male neznane kočice v vasi Ježenje pri Pazinu. Nakup te slike, originalni bakropis slovenskega slikarja S. Santla priporočamo ne le, ker je med slovenskimi slikarji le pičlo število onih, ki se bavijo z grafično umetnostjo te vrste, posebno pa zato, ker je del čistega dobička namenjen družbi sv. Cirila in Metoda za Istro. Slika je natisnjena v omejenem številu eksemplarjev ter stane le K 3, z okvirjem pa K 4.50. Naroča se pri knjigarni I. Novak v Pazinu (Istra).

—i— Novo društvo. Namestništvo je vzelo na znanje ustanovitev pevskega in bralnega društva »Domobran« v Manzanu na Pomurnjanščini.

Tržaške vesti.

—t— Tržaško učiteljsko društvo je na slednjem zborovanju sklenilo povišati članarino na letnih 10 kron, kakor je »Učiteljski Tov.« svoječasnó že poročal. K temu poročilu (želel bi, da bi bilo poročilo letnega zborovanja Trž. učit. društva, ki pač zastopa celo pokrajino, ter izraža težnje slovenskega učiteljstva na naši najvažnejši postojanki, nekoliko obširnejše in točnejše) moramo dodati še par pojasnil. Dlje časa je društvo pogrešalo primernih društvenih prostorov. Številni sestanki, razna predavanja, goste seje raznih odsekov so jasno pokazali, da nam društvena sobica ne zadostuje, če se nečemo potikati pod raznimi, sicer gostoljubnimi, a vendar tujimi strehami. Danes tukaj, jutri tam, to je moralo društvenikom slednjič postati nadležno, in slednjič — brez gmotnih žrtvev tudi to ni bilo. Ustvariti društvu domače ognjišče, krog katerega bi se v resnih in veselih časih zbirali društveniki, to nalogo si je stavil načelnik našega socialnega odseka, dr. Iv. Merhar. Z dosledno vztrajnostjo je zasledoval svoj načrt, ki je pričetkoma našel protivnikov ravno toliko, da je njegov tozadevni predlog lani propadel. Ali čas je odstranil tudi slednje pomisleke, in danes lahko rečemo, da je ideja splošno zmagovala. Seveda brez gmotnih žrtvev se ne uresniči nobena, še tako dobra misel. In zato jih je bilo tudi tu treba. Zvišala se je članarina, ki se bo pobirala v mesečnih obrokih, ali te žrtve nam ne bo žal, če se bomo polno posluževali udobnosti, ki nam jih bodo nudili lastni društveni prostori. V teh prostorih naj se razvije pravo društveno in družabno življenje, v teh prostorih naj se rodi prava tovariška sporazumnost. Če se to zgodi bodo izpolnjene intencije ustvaritelja te ideje, dr. I. Merharja, ideje, ki bo v poznejših let rodila mogoče še marsikateri sad v moralni in materialni prospeh trž. učiteljstva. Za sedaj nam je namen, da se bomo krog lastnega ognjišča shajali, da se bomo pri tem bližje spoznali, saj nas je preko 110 udov, da si bomo ustanovili lastno čitalnico, ki bo res v prid svojim članom in v ravnovesju s stroški, ki jih ima društvo z naročanjem številnih časopisov ter knjig. Slovenski denarni zavodi so nas že dosedaj radi podpirali, tem rajši nas bodo v bodoče, opazivši naš napredek. Kdor še dvomi o koristih in uspehu najnovejšega koraka Trž. učit. društva, temu kličemo: Na kmalo in — često snidenje v društvenih prostorih že letos v jeseni! F. Pl.

—t— Zveza šoli odrasle ital. mladine v Trstu se snuje po prizadevanju trž. ital. učit. društva. Ideja ima kakor svojega

glavnega zagovornika učitelja M. Pasqualisa. Vrše se gosta posvetovanja, in zdi se, da bo beseda meso postala. Kolike važnosti bi bila slična mladinska organizacija tudi za nas trž. Slovence, ni treba še posebe poudarjati. V premišljevanje našemu šolsko-socialnemu odseku Trž. slov. učit. društva!
F. Pl.

Koroške vesti.

— **Boj za slovensko šolo.** Iz Šmihela nad Pliberkom poročajo: Ker je koroški deželni zbor z nemško-nacionalno večino po preteku treh let odbil prošnjo za povrnitev 40stotnih obresti od 50.000 K, kar je stala nova štirirazredna šolska stavba, je to vzdramilo vse občane, da so sklenili zahtevati slovensko šolo, kakor so jo uvedli v občini Št. Daniel, Strojna in na Blatu pri Pliberku. Boj bo tukaj silovit, ker je naša šola štirirazredna in blizu nemškutarskega Pliberka, kjer stoji tudi nova šolska stavba, sezidana s pomočjo nemškega šulferajna in Šudmarke. Kakor je znano, so znašali prispevki od strani teh dveh nemških društev k tej šoli 20.000 K.

Splošni vestnik.

Za umetnost. Kakor so že listi poročali, namerava prirediti »Splošno slovensko žensko društvo« v zvezi s slovenskimi upodobljajočimi umetniki, slikarji in kiparji, veliko dobrodelno loterijo, katere izkupiček je namenjen v podporo ubogi pastorki slovenski umetnosti Pomnoženi odbor je sklenil, da naprosi vse domače umetnike in umetnice, naj bi poklonili nekatere svojih umotvorov brezplačno za dobitke loterije. Mnogo ljubljanskih umetnikov je že radevolje obljubilo svojo dejansko pomoč. Izven Ljubljane bivajoče umetnike pa naproša odbor po listih in pismeno, da se blagovolijo z umetniškimi prispevki udeležiti te dobrodelne akcije, ki bo itak samo v korist in podporo umetnikov samih. Gg. umetniki so obljubili, da zberejo najmanj 200 slikarskih in kiparskih umotvorov, ki bodo razstavljeni meseca maja ali junija t. l. v paviljonu gosp. akad. slikarja Rih. Jakopiča. Razpečevanje srečk pa je prevzelo »Splošno slovensko društvo«, ki hoče naprositi rodoljubne in umetnost ljubee Slovenke vseh slovenskih krajev, da mu po svojih močeh pomorejo pri tem delu. Srečke se bodo prodajale po 1 K in bo torej vsakemu dana prilika, da prispeva svoj del na žrtvenik slovenske umetnosti. Žrtve ne bodo velike, treba le, da se pritegnejo s pridno agitacijo vsi sloji občinstva k temu rodoljubnemu delu. Agitacija pa ne bo težka, saj dobi ta ali oni lastnik srečke, ki je veljala samo 1 K, lepo, domače umetniško delo ter ima še pri tem zavest, da je pomogel slovenski umetnosti na noge. Izkupiček loterije se porabi deloma za nakup slovenskih umotvorov, da se na ta način omogoči eksistenca slovenskih umetnikov, deloma za podpore v prilog študij mladih slovenskih umetnikov.

200.000 K za češko obrambna društva. Iz Prage poročajo, da je zapustila vdova Roza Pražakova z Vinogradov 200.000 kron češkimi obrambnim društvom.

Kako skrbe Čehi za svojo narodno obrambo. V zadnjem času so Čehi dobili za svojo narodno obrambo sledeče darovne in legat: imetje železniškega nadzornika Kuhinka 300.000 K, dar zakonskih Korbel iz San Franciska 50.000 K, dar gope Kletzlove 20.000 kron, toda vse te vsote presega zapuščina dr. Hermana Janovskega, ki je zapustil vse svoje imetje v znesku 1.500.000 kron češki narodni obrambi in Hlavkovi ustanovi.

Solnce mrkne dne 17. aprila t. l. Mrk bo viden tudi pri nas, in sicer ob 11.54 dopoldne.

Ne uporabljajte nobenih manjvrednih tintnih surogatov (prašek in testo), ampak pristno tinto. Tovarna tint F. Schüller, Amstetten, dobavlja izvrstne tintne izvlečke za enostavno in snažno pripravljanje prave tinte. Vzorcji na zahtevo gratis in franko. Naroča se potom Učiteljske tiskarne v Ljubljani. (Glej oglas.)

Razgled po šolskem svetu.

— **Kinematograf za otroke.** Kakor poročajo iz Kodanja, so tamkaj osnovali posebno kinematografsko gledališče, ki prireja predstave, primerne mišljenju in čustvovanju otrok. Da more kinematograf izhajati tudi s takimi predstavami, je dokaz to, da je omenjeno kinematografsko gledališče od svojega početka vedno nabasano polno. Kakor poročajo, hočejo poizkusiti z napravami enakih kinematografov tudi na Švedskem, da se obvaruje na ta način mladina pred pogubnimi vplivi večine kinematografskih gledališč. Na Švedskem upajo, da bodo dobili v ta namen podporo celo od države.

— **Vseruska dijaška konferenca.** V Peterburgu je bila otvorjena prva vseruska

konferenca akademikov in dijakov, ki se hočejo posvetiti le znanosti in se hočejo izogibati politiki.

— **73 šolskih zdravnic** je dosedaj nastavljenih na Angleskem; v 6 občinah stoji na čelu šolske zdravniške službe. Razentega je nastavljenih 289 šolskih sester, ki imajo oskrbovati in nadzorovati negovanje bolnih in slabotnih šolskih otrok.

— **Reciprociteta zagrebškega vseučilišča.** Dalmatinski poslanec Juraj Biankini je imel z ministrskim predsednikom grofom Stürgkhom konferenco o vprašanju reciprocitete zagrebškega vseučilišča. Minister je poslancu izjavil, da je avstrijska vlada že dlje časa vodila s hrvaško vlado pogajanja glede sestave izpraševalnih komisij na zagrebškem vseučilišču, da pa zagrebška vlada ne daje rednih in točnih odgovorov.

— **Češka šolska družba „Komensky“ na Dunaju.** Na občnem zboru imenovane šolske družbe so konstatirali, da ima letos družba pol milijona primanjkljaja, ki ga bodo morali pokriti z raznimi prispevki.

— **Naučna uprava in telovadba.** Nemški „Nationalverband“ je sklenil protestirati pri naučni upravi proti temu, da se odtegujejo „Turnvereinu“ telovadnice v šolskih poslopih. Tozadevno Nemci poudarjajo, da zaslužijo vsa telovadbo goječa društva največjo pozornost naučne uprave in da bi morala taka društva še moralno in gmotno podpirati, ne pa ovirati njih razvoja s tem, da jim prepoveduje telovadbo v šolskih telovadnicah. — Kakor znano, tudi na Slovenskem — zlasti na Kranjskem — ne piha prijetna sapa slovenskim sokolskim društvom, ampak vlada jako čuden sistem.

— **Italijansko vseučilišče.** V parlamentu se je raznesla vest, da je pripravila vlada nov kompromisni predlog glede italijanske pravne fakultete. Po tem predlogu bi se italijanska fakulteta sploh ne ustanovila, marveč bi imeli italijanski pravniki pravico študirati prvi dve leti na kaki avstrijski ali italijanski visoki šoli. Drugi dve leti pa bi smeli študirati v Trstu, kjer bi imeli italijanski profesorji bivše inomoške italijanske fakultete privatne juristične kurse na trgovski šoli Revoltella. Izpite bi morali polagati italijanski dijaki na vseučilišču v Gradcu.

— **Dr. Bogumil Vošnjak imenovan docentom na zagrebškem vseučilišču.** Uradni list „Narodne Novine“ priobčuje v svojem službenem delu, da je ban potrdil sklep pravne fakultete zagrebškega vseučilišča, da se pripusti naš rojak dr. Bogumil Vošnjak k docenturi o občnem državnem nauku na zagrebškem vseučilišču. Dr. Bogumil Vošnjak, ki je sin bivšega slovenskega parlamentarca Mihaela Vošnjaka, velezaslužnega združnega organizatorja, je prvi slovenski docent na zagrebški univerzi. Mladi slovenski učenjak je rojen 1882. Študiral je pravo v Gradcu, Pragi in na Dunaju, kjer je tudi promoviral. Po promociji je dr. Bogumil Vošnjak nadaljeval svoje pravne študije v Heidelbergu in Parizu. Novi slovenski vseučiliški docent je že priobčil več znanstvenih spisov, s katerimi je zbudil precejšnjo pozornost v znanstvenih krogih. Zlasti temeljita je njegova študija „Na razsvit“ o ruskih razmerah, ki je sad dolgoletnega njegovega potovanja po Rusiji. Dalje je zanimiva njegova, pred dvema letoma v „Matici Slovenski“ priobčena razprava „Ustava in uprava ilirskih dežel“, ki je izšla tudi v češkem prevodu. Obširneje razprave je dalje dr. Bogumil Vošnjak priobčil tudi v zborniku za državne in pravne vede češke akademije znanosti, dalje razprave v „Ljubljanskem Zvonu“, „Slovanu“, „Oesterreichische Rundschau“ in slednjič v slovenski politični reviji „Veda“, katere ustanovitelj in glavni sotrudnik je dr. Bogumil Vošnjak. Pred nekaterimi tedni je imel dr. Bogumil Vošnjak v Zagrebu pred mnogoštevilno zbranimi vseučiliškimi profesorji in dijaki svoje poizkušeno predavanje o podlagi državnega gospodarstva. Dr. Bogumil Vošnjak prične že v prihodnjem polletnem tečaju s svojimi predavanji na zagrebškem vseučilišču.

— **Profesorji v talarjih.** „Bohemia“ poroča: Naučno ministrstvo je izdalo ukaz, ki določa, da bodo morali vseučiliški profesorji ob posebnih slavnostnih prilikah nositi talarje, kakor je to običajno po vseučiliščih v Nemčiji.

— **Samo nemške šole** je zahteval v zadnjem zasedanju nižjeavstrijski deželni zbor, bodisi ljudske ali meščanske, in sklenil tudi tozadevni deželni zakon, ki zahteva na teh šolah edino nemški učni jezik, tako da je češčina povsod izključena. „Reichspost“ poroča o tem prav z veseljem, kar ne kaže nikakega krščansko-socialnega duha. Za ta predlog so glasovali dunajski župan dr. Neumayer, dr. Weiskirchner itd. Namestnik Bienerth je izjavil, da bo vlada težko predložila ta zakon v sankcijo. Prvi so se oglasili nasproti Čehi, ki protestirajo v „Češkem Slovu“ proti tem nemškim nakanam.

— **Dunaj za Rossegerjev sklad.** Dun. mestni svet je sklenil prispevati k takozvanemu Rossegerjevemu skladu z novim doneskom 10.000 kron.

SUKNO in mondno blago za gospode in gospe priporoča izvozna hiša **ZEFIRE** Prokop Skorkovský in sin v Humpolcu na Češkem. Vzorec na željo franko. Zelo zmerne cene. Na željo dam tu izgotoviti gosposke oblike.

Z gospodarskega polja.

— **Pepel dober gnoj breskvam.** Če pognojiš breskvam z lesnim pepelom, jim to jako hasne in pospeši celo okusnost sadu. Posameznemu drevesu pa ne daj več nego 1 liter lesnega pepela in gnoji s tem v pozni jeseni ali pozimi. Ne gnoji pa vedno vsako leto s pepelom, ampak eno leto da, drugo leto ne itd.

— **Kako naj se ravna z zmrazjenimi rastlinami.** Mnogokrat se prigodi, da zmraznejo cvetice v sobi ali drugi shrambi zaradi hitre izpremembe topline na prostem. Zato pa ni še treba misliti, da so že popolnoma ukončane, zakaj stenični rok, ki provzroči, ko zmrazne, da končajo, zmrazne šele pri jako nizki toplini. Seveda končajo zmraznjene rastline, ako jih kar naenkrat preneseš v toplo sobo. Zato jih nesi v tak prostor, katerega toplina je ravno nad ničlo. Pa tudi škropljenje z mrzlo vodo pripomore, da se polagoma odtajajo.

— **Razredna loterija.** V finančnem ministrstvu so v glavnih potezah že prešetali načrte za ustanovitev razredne loterije. Natančno določitev posameznosti in priprava loterije same se izvrši tekom poletja, ako bo ta čas parlament odobril predlogo. Kakor je zdaj v splošnem določeno, bosta vsako leto dve razredni loteriji, za vsako bo izdanih po 60.000 srečk. Vsaka loterija se razdeli na šest serij in polnovplačane srečke bodo igrale pri vseh žrebanjih. Vsak mesec bo torej po eno žrebanje. Višina normalnega zneska posameznih srečk bo približno 40 kron. Srečka, ki bo igrala pri vseh šestih žrebanjih, bo stala torej 240 kron. Glavni dobitek bo znašal 500.000 kron.

Raznoterosti.

× **Deklica, ki spi.** V Nettstadtu na Saksonskem je zaspala neka 18letna deklica začetkom februarja t. l. Od takrat spi in se ne gane. Za vse vnanje vplive je neobčutna. Deklica je drugače zdrava.

× **Frančiškan obsojen na 2 meseca ječe.** V Šibeniku je bil obsojen pater Pavao Miličić, župnik v Krapnju, na dva meseca

težke ječe, ki se ne da spremeniti v globo, ker je prigovarjal in dal pomoč nekemu K. Šumeri, da se je predstavil pri volilni komisiji pri zadnjih volitvah v Dalmaciji za nekega drugega volilca, ki je že umrl. Šumera je obsojen na 15 dni zapore.

× **Bogat dar za Hervéja.** Znani francoski antimilitarist Hervé je dobil bogat dar. Neki poročnik pehote, ki so ga Hervéjevi spisi tako prevzeli, da je izstopil iz oficirskega stanu, mu je dal pol milijona v dar.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani.

registrov na združa s omejenim jamstvom.

Promet do konca marca **K 48.763 28**

Uradne ure: Vsak četrtek od 1/2 2.—1/2 3. popoldne in vsako soboto od 6.—7. zvečer.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Kranjsko.

St. 588

1—1

Na štirirazredni ljudski šoli na Koroški Beli se bo stalno namestila služba učitelja s postavnimi prejemki. Moški prosilci imajo prednost.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim potom semkaj vlagati do 30. aprila 1912.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so telesno popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okr. šolski svet v Radovljici, dne 24. marca 1912.

St. 1204.

Na enorazredni ljudski šoli v Kapanju se razpisuje učiteljska in voditeljska služba z zakonitimi prejemki v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je predpisanim službenim potom semkaj vlagati do 1. maja 1912.

V kranjski javni ljudskošolski službi še ne stalno nameščeni prosilci morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da so fizično popolnoma sposobni za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Ljubljani, dne 26. marca 1912.

Mestna hranilnica ljubljanska

v Ljubljani, v lastni hiši, Prešernova ulica št. 3

Največja slovenska hranilnica!

Denarnega prometa koncem l. 1911 614·5 milijonov kron.

Stanje hranilnih vlog: nad 42 milijonov kron.

Rezervni zaklad: nad 1.300.000 kron.

Sprejema vloge vsak delavnik. Sprejema tudi vložne knjižice drugih denarnih zavodov. Obreduje po

4¹/₄ 0/0

brez odbitka. — Za vloge jamči rezervni zaklad hranilnice in mestna občina ljubljanska z vsem svojim premoženjem in z vso davčno močjo. Poslovanje nadzoruje

c. kr. deželna vlada.

Izključena je vsaka špekulacija in izguba vložnega denarja.

Posoja na zemljišča in poslopja proti 5% obrestim in najmanj 1/2% amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične

domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Anton Krušič,
krojaški mojster in trgovec
v Gorici
Tržaška ulica števil. 16
v lastni hiši
in Tekališče Fran Jožefa št. 39.

Moja delavnica se nahaja v bližini slov. kmetiške šole. Opozarja se gg. odjemalce, da je došla ravnokar velika množina raznovrstnega blaga najrazličnejših kakovosti iz avstrijskih in angleških tovarov

za vsak stan.

Posebno se priporočam cenjenim gg. učiteljem v mestu in na deželi.

J. Jax
Ljubljana
Dunajska cesta

Šivalni stroji,
kolesa in
pisalni stroji.

✻ Pletilni stroji. ✻

Izvrstna naravna vina

dalmatinska, istrijska in vipavska
pošilja tvrdka

Bohumil Poňka
v Trstu.

Pošiljatve v sodčkih od 50 litrov više. Cene belega in črnega vina od 54 vinarjev za 1 lit. naprej.

Izpis iz cenika:

Vipavsko belo Ia	54 vinarjev.
Istrijsko belo najfinejše	56 "
Istrijsko črno Ia	56 "
Dalmatinsko belo najfinejše	60 "
Dalmatinsko črno	64 "
Opollo močno Ia	62 "

AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

— poleg „Figovca“ —

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za solske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna steklarska dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

Sukna

in

modno blago

za moške in ženske obleke priporoča firma

Karel Kocian

— tvornica za sukno —
v Humpolcu (Češka).

Vzorci franko.

JULIJA ŠTOR — Ljubljana —

Prešernova ulica števil. 5.

največja zaloga moških, damskih in otroških čevljev, čevljev za lawn-tenis in pristnih goisserskih gorskih čevljev.

Elegantna in jako skrbna Izvršitev po vseh cenah.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica števil. 9

Velika zaloga izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Konfekcija za dame in deklice.

Solidno blago po čudovito nizkih cenah.

— Ceniki zastoj in franko. —

IZVIRNI SINGER „66“

šivalni stroj 20. stoletja

Kupujte samo v naših prodajalnicah ali od njih agentov!

Singer Co. deln. dr. šivalnih strojev.

Ljubljana
Sv. Petra cesta 4.

Kranj
Glavni trg 53.

Kočevje
Glavni trg 79.

Novo mesto
Veliki trg 88.

Na splošno vprašanje vsako zaželeno pojasnilo; vzorci za vezenje, krpanje in šivanje zastoj in franko.

4000 uporabljajo Schüllerjeve tintne izvlečke!

Ti izvlečki so prava tinta v zgoščeni obliki in dajo, če se jih zredči z navadno vodo, takoj za pisanje gotovo pravo tinto.

1 liter izvlečka št. 2 (4 K) da 20 litrov

črne šolske tinte à 20 vin.

1 liter izvlečka št. 3 (6 K) da 10 litrov

fine Anthracen-tinte à 60 vin.

Edini izdelek za preprosto in snažno pripravo prave šiskaste tinte. — Od 3 litrov dalje se pošilja poštine prosto.

∴ Vzorci zastoj in poštine prosto! ∴

Tovarna tinte FRAN SCHÜLLER, Amstetten N. A.

Rezervni zaklad nad
pol milijona kron.

Stanje hranilnih vlog
dvajset milijonov kron.

— Ustanovljena leta 1882. —

Kmetska posojilnica

ljublanske okolice

registрована zadruga z neomejeno zavezo

v lastnem zadržnem domu V LJUBLJANI Dunajska cesta števil. 18

Obrestuje hranilne vloge po čistih
4 1/2 %
brez odbitka rentnega davka.

Racun
pri avstrijski poštni hranilnici števil. 828.408,
pri ogrski poštni hranilnici števil. 19.984.
Telefon števil. 185 Interurban.

Sprejema tudi vloge na tekoči račun v zvezi s čekovnim prometom ter jih obrestuje od dne vloge do dne dviga.

Posojuje na zemljišča po 5 1/4 % brez amortizacije ali na amortizacije po dogovoru.

— Eskomptuje trgovske menice. —

Denarni promet v l. 1911.
K 100,000,000.—

Upravno premoženje v l. 1911.
K 20,500,000.—

Dobro rodbinsko kavo

Vzorci poštine prosti proti vrnitvi.

Krasne novosti za pomladansko in letno sezono!

Vzorci poštine prosti proti vrnitvi.

Došla je velika izbira vsakovrstnega modnega blaga za ženske obleke. — Elegantne moške obleke od sukna do najfinejšega angleškega blaga. — Moško in žensko perilo v krasni izbi. Novitete v dežnikih posebno v damskih solnčnikih. Priporoča se slavnemu učitelstvu tvrdka z modnim in oblačilnim blagom

Gorica Ivančič in Kurinčič

Gospoka ulica 11.
(V. G. Carducci.)